

Wandelnetwerk 'Kempense Kolonies':

50 - 72 - 53- 52 - 54 - 34 - 73 - 71 - 74 - 70 - 69 - 79 - 60 - 59 - 58 - 57 - 56 -
55 - 66 - 52 - 53 - 50
of in omgekeerde volgorde.

Het Ontsnappingspad is een wandeling van 11,4 km langs de vaart, die in 1893 rond de voormalige Landloperskolonie werd gegraven om ontvluchtingen te voorkomen. Deze ringgracht en zijn omgeving vormt nu de groene long van dit beschermd landschap. Volg de nummers op het wandelnetwerk 'Kempense Kolonies' en geniet van de 'Pure Kempen' en van de site met zijn beschermde gebouwen.

Startplaatsen:

Merksplas, Kapelstraat, aan de Kapel O-V-Hemelvaart, knooppunt 50.

Bezienswaardigheden:

Kapel O-L-V Hemelvaart, met gevangenis museum.
Het gevangenisgebouw.
De slaapzalen van de landlopers, nu Centrum voor Illegalen.
De cipers woningen.
Oorlogsmonument ter ere van John W. Harper en de Polar Bears.
De Grote Hoeve rond een imposant binnenplein.
Landlopersbegraafplaats.
Meer dan 25 km dreven.
De ringvaart en ringwal.

Horeca

Het toeristisch bezoekerscentrum en de cafetaria in de Grote Hoeve openen hun deuren in de zomer van 2016.
Café Breebos, Steenweg op Rijkevorsel 73, 2330 Merksplas. tel:+32 14 63 59 74
Openingsuren: maandag-zaterdag v.a. 12u, zondag v.a. 10u. Gesloten: dinsdag

Picknickplaatsen-rustbanken:

Er zijn talrijke rustbanken en enkele picknickplaatsen, zie plan.

‘Ontsnappingspad’

Ontsnappen uit de gevangenis

Prison Escape! Wie ergens opgesloten zit, denkt aan ontvluchten. En... omdat de landlopers destijds vaak dwangarbeid verrichtten op de Grote Hoeve, op de akkers en in de dreven, was de verleiding nog groter... (Hoewel er ook heel wat gevangenen waren die ervoor kozen om landloper te zijn). Om de toename aan ontvluchtingen te voorkomen, werd er vanaf 1893 rond de landloperskolonie door de landlopers zelf een ringgracht/ringwal gegraven van ca 10m breed en een lengte van ca 7 km. Het ontsnappingspad volgt deze ringgracht. Aan de rand, bij de Vaartstraat ligt de voormalige ‘zwemkom’. In 2014 werd een wandelbrug gebouwd naar de woonzones.

Merksplas-Kolonie en Wortel-Kolonie bieden zowel landschappelijk als cultureel een kijk in onze sociale geschiedenis tijdens de twee voorgaande eeuwen. De gebouwen en het landschap kregen hier vorm door de aanwezigheid van de landlopers. De landloperskolonies van de Kempen en deze van Nederland stellen zich samen kandidaat voor erkenning op de lijst van het Unesco Werelderfgoed.

De Landloperskapel O.-L.-V.-Hemelvaart van Merksplas-Kolonie (uit 1899) is het vertrekpunt van een unieke cultuur-historische wandeling over de voormalige landloperskolonie (600 ha). Deze kapel is georiënteerd naar het westen in plaats van naar het oosten. In de voorgevel zie je het kruis (kerk) en de Belgische Leeuw (staat) verenigd in één kunstwerk. Over de volledige lengte van de nok van het dak prijkt er een lichtkoepel. De kapel is volledig onderkelderd, en was destijds de bewaarplaats van wintergroenten voor de landlopers. Sinds 1985 zijn er geen erediensten meer. In 2014 werd reeds een deel van de restauratie uitgevoerd.

Het gevangenis museum bevindt zich in de landloperskapel. Hier vertelt men het verhaal van straffen en misdrijven door de eeuwen heen, alsook het verhaal van de landloperskolonies in Wortel en Merksplas.

In het Centrum voor Illegalen bevonden zich destijds de slaapzalen van de landlopers. In 1955 werden uit veiligheidsoverwegingen de schilddaken verwijderd en vervangen door platte daken.

De Strafinrichting van Merksplas is één van de grootste gevangnissen van België. Aanvankelijk verbleven er alleen landlopers: ca 600 in 1825 en meer dan 5000 in 1910. Nu verblijven er in de gevangenis ca. 700 gevangenen, een bonte mengeling van vele nationaliteiten. Aan de achterzijde is een beveiligde nijverheidszone.

De landlopers werden tewerkgesteld op **de Grote Hoeve**, met zijn paarden-, koeien- en varkensstallen en zijn imposante hooisluur. Achteraan bevinden zich een hele rij open schuren, alsook de ‘patattenkelders’. Op het binnenplein prijkt nog het enige wachthuisje, ooit bezet door soldaten. Nu wordt er gerestaureerd, in 2016 komt er

ondermeer **een bezoekerscentrum en een horeca-uitbating**.

Rond de gevangenis bevindt zich een volledig justitiedorp met ca. 120 **cipierswoningen** van ‘rang en stand’. Hoe hoger de personeelsrang, hoe meer trappen er zijn naar de voordeur en hoe ruimer het huis. De meeste woningen werden vanaf 2003 in erfpacht gegeven en zijn inmiddels gerestaureerd.

Monument van John W. Harper.

Op 29 sept. 1944 vond de Slag van Merksplas plaats met een aanval van de geallieerden (Engelse, Canadese en Poolse troepen), op de stellingen van de Duitsers, ingegraven achter de ringwal. J.W. Harper, lid van het regiment van de Polar Bears, forceerde de doorbraak maar bekocht dit met zijn leven. Postuum ontving hij het prestigieuze Victoria Cross (VC). Ter ere hiervan werd aan de quarantainestal een monument opgericht. Nu verbreedert Merksplas met zijn geboortedorp Hatfield (GB).

Het Biesven met zijn eigen ringgracht, was destijds de grote waterbuffer voor de ringvaart rond het landlopersdomein. In het 10 ha grote ven, is pas moerasandijvie ontdekt, de pionierssoort van voedselrijke bodems. Rust en picknickplaats.

Visvijvers en kleiputten. Om de stenen te leveren voor het optrekken van de gebouwen tussen 1870 en 1900, werd er een steenfabriek ingepland. Zo ontstonden meerdere kleiputten, waarvan nog enkele in oorspronkelijke staat, anderen zijn volgestort als stortplaats.

Het Biesven